

Blauwe hoed

Veronica, Veronica, waar is je blauwe hoed? Cornelis Vreeswijk zong daar jaren geleden al over. Zonder die hoed zag ze er verdrietig uit en ze miste ook haar lief. Ook de ereprijs, met de wetenschappelijke naam Veronica, ziet er triest uit als de blauwe bloemblaadjes zijn afgevallen. Die raken soms erg snel los en vallen op de grond.

Ereprijzen komen in onze siertuinen en in de natuur vrij veel voor. Juist die blauwe bloemkleur heeft vast geholpen om zo populair te worden. Hoewel veel bloemen vijf kroonbladeren hebben, heeft de ereprijs er maar vier. Die blaadjes zijn ook nog verschillend van grootte. De twee die naar de zijkanten wijzen zijn even groot. Het bovenste bloemblad is meestal het grootst en het onderste is smaller en wijst naar beneden. Vaak zijn ze nog extra versierd met donkerblauwe of roze strepen. Dat zijn honingmerken die de insecten de weg wijzen naar de nectar in de bloem. Als de bloemen worden aangeraakt, dan valt de kroon vaak in zijn geheel af omdat de kroonbladeren aan de voet vergroeid zijn. En omdat ook de meeldraden daaraan vastzitten, raakt de bloem die ook kwijt. Het zijn er maar twee, die normaal lang gesteeld buiten de bloem uitsteken.

Veldereprijs (foto H. Kuipers)

Twee soorten ereprijs vallen in onze steden in april op, maar allebei op een heel andere plek. De Draadereprijs draagt losse lang gesteelde bloemen in de oksels van zijn bladeren. De bloemen zijn erg groot: 1 tot 1,5 cm in doorsnee. Het is een echte gazonbewoner, die het gras een blauwe kleur geeft. Hij kruipt tussen het gras door en steekt hij zijn kop boven het maaiveld uit, dan wordt hij meteen een kopje kleiner gemaakt. Voor de plant is dat geen probleem, want ieder stengelstuk groeit weer uit tot een nieuw plakkaat Draadereprijs. Dat is ook de enige manier waarop de plant zich kan verspreiden omdat hij in Nederland nooit rijpe vruchten draagt.

Een veel algemenere ereprijs op open grond, muren, trottoirs, moestuintjes en randen van gazons is de Veldereprijs. Hij heeft ook prachtige blauwe bloempjes, alleen die zijn maar twee tot drie millimeter groot. Hoewel deze ereprijs vrijwel het hele jaar door bloeit, valt hij nu het meest op omdat de andere planten om hem heen nog vrij klein zijn. Niet dat hij zelf zo groot is; hij kan al bloeien als hij enkele centimeters groot is en veel hoger dan dertig centimeter wordt hij niet. De zaden ontkiemen al in de nazomer en de herfst. De jonge plantjes komen gemakkelijk de winter door en vormen nu bloemen. In de randjes tussen de huismuur en de trottoirtegels staan vaak honderden planten te wachten op het voorjaar. De gekartelde bladeren worden naar de top van de stengel vaak wat kleiner en daartussen moet je dus de bloemen zoeken. Op stenige plekken is deze eenjarige ereprijs vaak al in mei of juni op zijn retour en uitgebloeide plantjes staan dan nog lange tijd overeind. Bij vochtig weer kunnen zaden weer kiemen en een nieuwe generatie Veldereprijs staat op.

De vruchtjes van de ereprijs hebben een heel kenmerkende vorm: het is een hartje. De stijl die in het midden van het hartje omhoog steekt, is een determinatiekenmerk van de ereprijsen. Misschien draagt het hartje ook wel bij aan het romantische beeld van Veronica. De naam ereprijs zou overigens niets met deze liefdesbeelden te maken hebben, maar met de enorme genezende kracht bij jeukende huiduitslag. Een koning smeerde een middel met daarin de ereprijs over zijn hele lichaam, en hij genas. Daardoor wordt de plant vanaf ca. 1500 ereprijs genoemd. Of de ereprijs ook hartenpijnen verzacht, daarover zingt Vreeswijk helaas niet.

Rob Vereijken
maart 2022